

Thống kê dân số Hoa Kỳ ảnh hưởng đến cộng đồng Việt Mỹ như thế nào

Anh Nguyen
Ethnic Media Services

Khi các tiểu bang và thành phố rục rịch chuẩn bị cho chương trình thống kê dân số năm 2020, nhiều ánh mắt đổ dồn về người Mỹ gốc Việt, cộng đồng gốc châu Á lớn thứ 4 ở Hoa Kỳ.

Mặc dù người Mỹ gốc Á nói chung là chủng tộc có tốc độ phát triển dân số cao nhất, nhiều chuyên gia [bày tỏ quan ngại](https://tinyurl.com/AAPIdata) (<https://tinyurl.com/AAPIdata>) rằng điều tra dân số, một sự kiện chỉ diễn ra mỗi 10 năm để đếm số nhân khẩu trên toàn bộ quốc gia, theo phương thức “trực tuyến” sẽ chừa ra một bộ phận lớn người Mỹ gốc Việt và các người nhập cư Á Châu khác đang sinh sống ở khu thu nhập thấp và hạn chế tiếng Anh.

Công cuộc bảo đảm đại diện dân chủ và chia sẻ công bằng ngân quỹ thông qua thống kê dân số chất lượng và chính xác vẫn đang tiếp diễn.

- Từ khi nào “gốc Việt Nam” trở thành ô đánh dấu riêng trong mẫu thống kê dân số Hoa Kỳ?
Ô đánh dấu “gốc Việt Nam” lần đầu tiên xuất hiện trong mẫu thống kê dân số vào năm 1980, chỉ 5 năm sau cuộc chiến tranh Việt Nam kết thúc và 125,000 người Việt tị nạn sang Mỹ.
So sánh với 80 năm đằng đẵng để ô “gốc Hoa,” dân tộc Á châu đầu tiên được bao gồm vào thống kê năm 1870, Cục Thống Kê Dân Số đã thích ứng nhanh lẹ hơn với nhu cầu xác định các cộng đồng nhập cư mới nổi.
Tuy vậy, chỉ có 6 nhóm người Á châu có ô riêng của họ: gốc Hoa, gốc Phi-líp-pin, gốc Nhật Bản, gốc Việt Nam và gốc Ấn Độ. Ngoài ra còn có một ô điền tên cho các dân tộc khác với hướng dẫn gợi ý các câu trả lời như “gốc Pakistan, gốc Campuchia, gốc Hmong, v.v.”
Bên cạnh đó còn có ba ô cho cộng đồng châu Á - Thái Bình Dương: gốc bản địa Hawaii, Samoan và Chamorro, cộng thêm “các dân tộc Thái Bình Dương khác với hướng dẫn gợi ý như: “Tongan, Fijian Marshallese, v.v.”
- Dân số cộng đồng Việt Mỹ đã phát triển như thế nào trong hơn 40 năm qua?
Theo Cơ Quan Nhập Tịch Và Di Trú Hoa Kỳ, nước Mỹ chấp nhận 4,651 người Việt Nam từ năm 1961 đến năm 1970. Số lượng này tăng gấp [3 lần](https://tinyurl.com/VietnamtoUS) (<https://tinyurl.com/VietnamtoUS>) vào thập niên 1970s, nhưng chủ yếu không nằm trong diện nhập cư.

Sau khi cuộc chiến tranh Việt Nam kết thúc năm 1975, những người tị nạn từ các nước Việt Nam, Campuchia, và Lào sang định cư ở Mỹ, mở đầu làn sóng người tị nạn từ các nước Đông Nam Á. Đến thống kê dân số năm 2010, số người Mỹ gốc Việt ước tính vượt 2.1 triệu người.

Tuy vậy số lượng người thực có thể lớn hơn rất nhiều. Nhiều hộ dân gốc Việt đã hoặc đang trong diện khó đếm theo thống kê dân số, đặc biệt những ai sinh sống trong cộng đồng nhập cư và thu nhập thấp với [vốn ngôn ngữ hạn chế](https://tinyurl.com/350languages) (<https://tinyurl.com/350languages>).

- Người Việt Nam có thể thuộc dân tộc khác không?
Có thể. Việt Nam là một đất nước đa màu sắc với hơn 54 dân tộc anh em. Vì yếu tố địa chính trị của cuộc chiến tranh Việt Nam, đông người Việt gốc Hoa, Khơ-me, và Hmong trở thành người tị nạn và nhập cư ở Hoa Kỳ. Trong mẫu thống kê, người trả lời có thể chọn cả “gốc Việt Nam” và “gốc Hoa” chẳng hạn. Họ có thể điền vào ô “Khmer” hoặc tùy chọn danh tính phù hợp.

Nhiệm vụ và trách nhiệm của Cục Thống kê Dân Số là đảm bảo mọi người dân được đếm, [không kể sắc da hay dân tộc, tình trạng nhập cư hay thời gian sinh sống ở Mỹ](https://tinyurl.com/censusHTC) (<https://tinyurl.com/censusHTC>).

- Thống kê dân số 2020 ảnh hưởng thế nào đến đại diện chính trị cho người Việt?
Dữ liệu dân số sẽ được sử dụng để xác định số đại biểu Hạ Viện mỗi bang có bằng cách vẽ lại các khu vực quốc hội để mỗi khu đại diện số người tương đương (hiện tại là 750,000 người). Khi thông tin dân số bị sử dụng sai, tại địa phương hay cấp quốc gia, nhằm sắp xếp lại khu vực bầu cử để giành phần thắng trong cuộc tuyển cử, sẽ gọi là “gerrymandering.” Khi một nhóm người thiểu số bị cho ra rìa, quá trình này trở thành một dạng phân biệt chủng tộc.
Người gốc Việt thường sinh sống trong khu vực có mật độ tập trung dân cư cao, nên dễ lâm vào tình huống như trên khi thông tin dân số thu thập ít hơn số người trên thực tế. Nói một cách dễ hiểu, càng nhiều người điền mẫu thống kê gửi đến nhà thì đại diện chính trị của khu vực cũng sẽ tăng lên.

Đây là cơ hội để những cư dân không có quyền bầu cử khẳng định vị thế thông qua số mà không phải lo sợ hậu quả từ chính quyền. Những chi tiết điền trong mẫu dân số đều là tuyệt mật và được bảo vệ bởi Quốc Hội thông qua luật “khóa thông tin đi trong vòng 72 năm” và luật cấm chia sẻ với cơ quan hành pháp.

Stephanie Reid là giám đốc điều hành của Philly Đếm, cơ quan bảo trợ thống kê dân số của Philadelphia, nơi tập trung đông người Việt. Bà nói cứ mỗi người dành 10 phút điền mẫu thống kê, thành phố sẽ nhận lại hơn [\\$21,000](https://tinyurl.com/PhillyCounts) tiền quỹ liên bang trong vòng 10 năm tới (<https://tinyurl.com/PhillyCounts>). Tiền quỹ sẽ giúp vận hành các chương trình công ích, bao

gồm bảo hiểm y tế Medicare and Medicaid, trợ cấp tem phiếu, ăn trưa tại trường công và hỗ trợ nhà ở.

Ước tính ngân quỹ liên bang sẽ được phân bổ dựa trên thông tin dân số vượt ngưỡng [\\$1.5 triệu tỉ đồng](https://tinyurl.com/SpendingViaCensus) mỗi năm (<https://tinyurl.com/SpendingViaCensus>).

Anh Nguyễn là phóng viên tại Philadelphia chuyên viết về vấn đề nhập cư và cộng đồng Việt Mỹ. Cô đã từng làm ở báo Los Angeles Times và Philadelphia Inquirer. Truyện ngắn của cô được xuất bản trong tuyển tập “Little America,” sách đính kèm series phim cùng tên trên Apple TV về người nhập cư ở Hoa Kỳ.